

CENTENARIO NACIMIENTO
CARDENAL **TARANCÓN**
1907-2007

CARDENAL TARANCÓN EN BURIS-ANA

WWW.CARDENALTARANCÓN.ORG

Tarancón: un bisbe del concili **Vaticà II**

Jordi Bort Castelló

Quan Joan XXIII va convocar el Concili, va agafar la gran majoria dels bisbes espanyols "fora de joc". Eren bisbes que desconeixien les investigacions teològiques i bíbliques, i que estaven molt allunyats dels esforços per evangelitzar Europa, com el cas de les "missions obreres" a França. L'única preocupació que tenien, era impedir filtracions que vingueren de fora d'Espanya.

Des que en la societat europea va prevaler la secularització i el pluralisme religiós i ideològic, l'Església catòlica necessitava un *aggiornamento* (renovació). L'estratègia de Pau VI estava pensada intel·ligentment. Tarancón arriba a Toledo per ser nomenat cardenal i després anar a Madrid. Tot i que Toledo representava un pes històric important, el pas dels anys portaven noves idees per fer les coses. Madrid era el lloc on es prenen les decisions d'Estat i la Conferència Episcopal espanyola tenia la seu a la capital d'Espanya. El sant Pare, volia tindre informació de primera mà. Eclesialment parlant, Toledo havia arribat a tindre un prestigi important i notable, un paper rellevant; però la renovació de l'Església també va arribar fins a la diòcesi Primada. Les circumstàncies ja no eren les mateixes i això el va obligar a fer front a una reestructuració jeràrquica i ideològica. L'aplicació del Concili, autèntic motor de la renovació eclesial i alhora d'implicació social, s'havia de fer bé. Amb una gran intuïció, Joan XXIII va convocar el Concili Ecumènic Vaticà II i va publicar l'encíclica *Pacem in terris*, amb gran ressò internacional. En un món convuls i violent (a la vora d'una guerra nuclear entre EE.UU i la URSS per la crisi de Cuba), el Papa Roncalli demana el diàleg i l'entesa per aconseguir la pau. Amb una discreta intel·ligència, Pau VI va posar en pràctica els ensenyaments del Concili sobre la separació del binomi Església-Estat, i sobre altres temes com el respecte als drets de vaga, la llibertat de pensament i la llibertat religiosa. Tarancón és l'home escollit a l'Estat espanyol per portar endavant el projecte conciliar. És l'home de confiança del Papa Montini. La seua disponibilitat envers el poble, li crea un sentit de responsabilitat i d'intercessió i una missió de valoració de les coses de la justícia. El nostre bisbe no es pot desentendre de tot allò que afecta a la societat i ha de compartir les necessitats, les angoixes i les esperances de tots els homes.

Casimiro Morcillo i Tarancón pertanyien, com a representants de l'Episcopat espanyol, a l'esquema organitzatiu del Concili: Morcillo, al secretariat i Tarancón, des de la comissió preparatòria. Els dos coneixien de primera mà, la força

renovadora del Vaticà II; les seues actituds, però, van ser molt diferents. Morcillo, des de l'inici del Concili fins a la seua clausura, va mantindre una actitud recelosa, contrària, immòbil, fidel únicament als compromisos del franquisme. Tarancón, en canvi, es va deixar impregnar progressivament pels nous aires, pels vents conciliaris, i es va convertir en el bisbe del Concili per a l'Estat espanyol.

Vicent Enrique i Tarancón va comprendre de seguida els nous temps que el món vivia i la necessitat d'una Església dialogant, democràtica i lliure d'adherències polítiques. I junt amb Tarancón, també ho van comprendre el bisbe Narcís Jubany de Girona, el cardenal Bueno Monreal, de Sevilla, o el bisbe Pont i Gol de Sogorb-Castelló. Amb tot, la gran majoria dels bisbes espanyols, van anar a Roma, convençuts que el nacional-catolicisme imperant a Espanya, era l'única fórmula ideal de cristiandat, sense cap concessió a la llibertat religiosa i a la cultura moderna.

La desorientació del col·lectiu episcopal espanyol, va ser detectada en diverses ocasions pels altres membres del Concili. L'esquema sobre llibertat religiosa, era l'autèntica "bèstia negra" de gran part dels bisbes espanyols.

Un cas curiós va ser l'arquebisbe de Barcelona, Gregorio Modrego, qui, quan se li preguntava sobre el Concili, responia tristament: "va malament. Les mateixes insensateses dels meus seminaristes, te les diuen ací a l'aula conciliar, bisbes i arquebisbes d'Europa". O el cas de l'arquebisbe Castrense, Luís Alonso Muñozerro, qui sense cap sentiment del ridícul deia: "a molts els agrada somniar que la llibertat religiosa eixirà aprovada, una altra cosa és que l'Esperit Sant estiga d'acord amb eixa aprovació". Malgrat la postura d'aquestes "eminències", l'esquema sobre la llibertat religiosa va eixir aprovada, sense els vots de gran part de l'Episcopat espanyol. Tarancón havia arribat al Concili, l'octubre de 1962, com a bisbe de Solsona, integrant-se en la comissió de "disciplina del clergat". Tarancón va fer la seua "diàlisi" al Concili. Realment fou això: l'energia cristiana del bisbe Tarancón, durant el Concili, va entrar en la dinàmica pròpia d'una diàlisi: li "tragueren fora" la sang de la seua ànima. Va ser una diàlisi lenta, progressiva, constant i repetitiva, com ho és pròpiament amb terminologia mèdica un tractament crònic, a llarg termini. El mateix Tarancón, al principi, tenia certs dubtes: "Un Concili era una cosa difícil. Tot i que em semblava interessant, tenia una certa incertesa, d'aquelles que no saps a quina carta jugar". Així i tot, Tarancón

va saber apostar per la renovació i per l'*aggiornamento*. "Em van nomenar membre de la Comissió preparatòria i allí vaig tindre jo la primera sorpresa; en Espanya no seguïem el corrent teològic centreuropeu". Tarancón va quedar entusiasmat, ràpidament, pels teòlegs: Rahner, Congar, Danielou, De Lubac, Schillebeeckx, Ratzinger, actual Benet XVI... "Els qui influïen no eren els bisbes, sinó els seus assessors, els teòlegs. La veritat és que ni Casimiro ni jo, entenïem tot allò en les dos o tres primeres sessions. Després, la meua mentalitat va començar a canviar".

A meitat del Concili, l'any 1963, Joan XXIII mor víctima d'un càncer. És elegit com a nou bisbe de Roma el cardenal Montini, un home d'una gran talla intel·lectual. Segons Tarancón "molts bisbes espanyols confonien el Règim amb Espanya i els semblava que defensar el Règim, era defensar Espanya, i criticar-lo era criticar Espanya. És clar que ja un grup d'uns vint, vint-i-cinc bisbes, havíem començat a fer algunes distincions. Els altres tenien una visió molt tancada, molt localista de la teologia, de la pastoral". Tarancón és un bisbe que sap captar els signes dels temps.

Quan arriba el debat sobre llibertat religiosa, és realment quan funciona la "diàlisi" en Tarancón. Va intentar esgotar tots els camins de l'esforç per donar a conèixer els ensenyaments del Concili. Aplicar les noves directrius a la societat, era obrir un futur esperançador amb claus de solidaritat i de confiança. "A les dues primeres sessions em vaig trobar desconcertat; però des de la meitat, vaig viure el Concili amb goig. Observava que s'obrien nous horitzons per a l'Església, que allí es mirava el futur". Per tot això, Tarancón farà un balanç positiu del Concili: "Jo continue considerant el Vaticà II com la "gràcia" de la meua vida, i sóc molt feliç d'haver pogut treballar per aplicar-la".

Moltes iniciatives es portaren a terme per avançar en el fenomen del diàleg entre religions. Tarancón va arribar al Concili amb una mentalitat, i va eixir d'ell amb una nova consciència eclesial. Les vivències del Concili li van obrir nous horitzons eclesials. Va comprendre que era imprescindible treballar per la unitat de les Esglésies. El Papa Pau VI, d'acord amb alguns protestants i ortodoxos, va voler crear un institut ecumènic d'estudis teològics a Jerusalem, concretament

a Tantar. Era l'intent d'amarar l'estudi teològic des de les diverses tradicions cristianes. La font de l'amor, el va fer entendre que s'havia de ser acollidor dels altres, més enllà de les diferències en les maneres de pensar. Va ser el Concili el que el va reafirmar més encara en la seua obsessió per la reconciliació entre els espanyols. El Vaticà II va ser una gràcia especial, va ser com una conversió, com una escola que Tarancón va aplicar a l'Església i a la societat espanyola. De fet, Tarancón torna a Roma amb una mentalitat més oberta, identificat totalment amb les idees de Pau VI, sobre una Església en diàleg permanent i amb escolta activa. Per a Tarancón, el Concili va ser "el moment en què vaig entendre que l'Església havia de ser oberta, i que havia de parlar amb tots". La capacitat d'intuïció, la intel·ligència i la bondat, l'amor i la fidelitat a l'Església, es veuen ara plenament enfortits per l'experiència que ha fet del Vaticà II. Una resposta al Concili d'immobilisme i descreença era una vessant antidogmàtica i encara més, antihumana. El Concili s'apropava als drets humans i a la llibertat religiosa. I paradoxos de la vida, hui dia estem vivint als nostres carrers i places amb altres cultures i religions. Per les nostres fronteres arriben centenars d'immigrants. La realitat la vivim cada dia, i la solució no és defugir el problema, ans el contrari, un repte a plantejar-se i un objectiu a aconseguir; és a dir, pensar en la possibilitat que una convivència on hi cap tothom és possible, i treballar de ferm i amb confiança per la construcció d'un món millor. Difícil, però creïble. La riquesa d'una societat es basa en la diversitat i la capacitat d'entesa. A l'entrada del segle XXI, encara estem tolerant, i desgraciadament rememorant unes altes mostres de racisme, d'incivisme i de xenofòbia.

El Concili volia superar les barreres del passat amb l'acció d'uns homes amants de bona voluntat per canviar Europa. Curiosament, l'evangelització dels pobles es basa en les actituds que pren la jerarquia catòlica per apropar-se a una societat que demana, exigeix i desitja un canvi en el tarannà eclesial, més d'acord amb el temps que corren. L'Església tenia la necessitat d'abandonar el càstig i el dogma. El bon camí no és la imposició, sinó la proposició d'un model de societat a seguir amb plena llibertat i sense coacció. Una vegada més, la reforma de l'Església es fa des de baix cap a dalt. I la història ens recorda que grans reformadors de l'Església com Sant Joan de la Creu o Santa Teresa de Jesús van patir en pròpia carn la intransigència de les autoritats de l'Església

A diferència d'altres bisbes, per a Tarancón no és possible la lectura del Concili des d'un sol document. El bisbe Tarancón, ha fet perfecta la síntesi entre *Lumen Pentium* i la *Gaudium et Spes*, entre la *Verbum Dei* i la *Sacrosanctum Concilium*, entre la *Christus Dominus* i la *Presbiterorum Ordinis*. Aquesta lectura fa que Tarancón compregua, des d'una mirada neta i evangèlica, el paper que corresponia realitzar a l'Església i als cristians espanyols, en aquells anys històrics. Amb la confiança de Pau VI, Tarancón es converteix en aquell que impulsarà la renovació conciliar, en el bisbe que el Concili va "diàlitzar", i que va convertir en "un sacerdot més obert, dialogant, comprensiu, respectuós amb tots".